

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

II. Quod fuerit initium peccandi Euæ, & quem progressum in multiplicandis
peccatis habuerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

negativum tantum, seu per suspensionem iudicii vtriusque partis, nullus esset assensus neque posset esse principium practice operandi, & loquendi. Si autem fuit propositivum iudicium, etiam si non esset firmum sed formidolosum, esset vera deceptio.

Denique illam sententiam merito refellit Rupert. 1.3. in Gen. c. 3. dicens. Item & illud queritur, utrum nescierit mulier, quod serpens aque ut cetera animalia irrationalis esset, & sua facultate loqui non posset. Si hoc nescivit, minorem (quod absurdum est) intelligentiam in illo lucido Dei Paradiso habuit, quam nunc habet in hac obscuritate vite plena miserie, ubi licet caro, que corrumpitur, aggraves animam, sed tamen nullam prater suam rationalem esse vitam. Si autem (quod verum est) scivit, serpentem non nisi alieno spiritu potuisse loqui, profecto in eorum seductionis immensas est, quod quasi omnipotentiam spiritus eius mirata est mulier, qui per rationale animal humana forma verba potuisset. Sentit ergo Rupert. cognovisse Eua aliquem spiritum per serpentem secum fuisse locutum, & consequenter cognovisse eundem spiritum responsum suum potuisse percipere, & ideo nihil timuisse, nec dubitasse cum eo loqui.

Mihiq; hæc sententia valde probabilis videtur. Nam satis credibile est, habuisse Eua notitiam substantiarum spiritualium, id est, quod præter res corporeas creasset Deus spiritus ratione videntes, & habentes potestatem ad habenda corpora. Ergo facile cogitare potuit, aliquem spiritum sibi per serpentem loqui. Fortasse tamen non discretuit, an spiritus bonus, vel malus esset, vel quia de Angelorum lapsu revelationem nondum habuerat, quia hoc erat magis occultum, & contingens, minisque ad perfectam notitiam creationis uniuersi necessarium. Vel certe, si id cognouerat, tunc de hoc non cogitavit, nec ex prioribus verbis, & interrogatione serpentis statim diiudicare potuit qualis esset spiritus, qui sibi loqueretur.

Atque hanc sententiam indicasse videtur D. Thom. 1. p. q. 94. a. 4. ad 2. dicens: Quod mulier putavit, serpentem accepisse loquentem, officium non per naturam, sed aliqua supernaturali operatione. Vbi cum dicit *supernaturali*, non est rigore intelligendum, sed quatenus quicquid in aliquo sit ultra virtutem naturalem eius, quodammodo supernaturali dici potest. Bonau. etiam in 2. d. 21. a. 1. q. 2. ad 1. fauere videtur, quatenus ait, mulierem non credidisse eum, qui loquebatur cum serpente, esse aduersarium, sed potius bonum consiliarium. Et ideo (inquit) tam occulta erat illa tentatio, si ut si diabolus loqueretur ad cor interius. In quo supponit, cognovisse mulierem aliquem spiritum locutum esse in serpente. Quod autem ait credidisse illum fuisse bonum consiliarium, vel corrigendum est, vel negatiue, seu potentialiter interpretandum, scilicet, non iudicasse illum fuisse malum, sed vel abstraxisse, vel simpliciter processisse, quasi supponendo potuisse esse bonum consiliarium.

Obijcit vero contra hanc sententiam Pererius. Primo, quia non satis consonat narrationi Moysis, nam ille simpliciter dicit, serpentem locutum esse ad mulierem, eiq; mulierem respondisse. Quod historice, & plane de serpente intelligitur, ad spiritum autem non nisi incommode, & violenter detorquetur. Secundo, quia si Eua spiritum per serpentem sibi loqui credidisset, magis fuisset perturbata, & dolum statim suspicata esset, videns enim, non in specie hominis (sicut Angeli sibi, & marito apparere solebant) sed per serpentem secum loqui fraudem aliquam statim timuisset. Tertio, quia Eua, quando reprehensa est à Deo, non in spiritu, sed in serpente culpam coniecit, & Deus non spiritui, sed serpenti maledixit. Sed hæc ex supradictis facile solvuntur. Quia etiam si Moyses loquatur de corporeo serpente, sub illo comprehendit spiritum, qui loquebatur, sicut solet loqui Scriptura

de Angelis sub specie sensibili apparentibus, & loquentibus.

Vnde ad primum dicimus, quod sicut serpens, qui locutus est, non erat solum animal sensibile, sed spiritus per illum ita etiam serpens, cui respondit mulier, eodem modo intelligendus est, & ita ex littera illa colligi non posse, putasse Eua solum serpentem sensibilem esse, qui loquebatur, sed contrarium potius indicari, nam relatiuum cui, refert eundem, qui locutus fuerat. Ad secundum in primis ex Scriptura non constat, Angelos sanctos aliquando apparuisse in specie hominis Eua ante peccatum. Nam Gen. 1. solum habentur illa verba, Benedixitq; illi Deus, & ait, crescite, &c. Et infra, Deditque Deus. Ecce dedi vobis omnem herbam, &c. Ex quibus ad summum colligi potest, locutum esse Deum sub forma humana sensibili ad primos homines ante peccatum. Quamvis etiam possint illa verba intelligi de interna inspiratione, & locutione, per quam Adam, & Eua illam cognitionem acceperunt. Et c. 2. solum dicitur de Deo. Et adduxit eam (id est, Eua) ad Adam, quod non est necesse intelligi factum apparente Deo in forma sensibili: & quicquid de hoc sit, de alijs certe apparitionibus Angelorum factis aut soli Eua, aut illi simul cum Adamo, nulla est ibi mentio. Et deinde quantum sub forma hominis prius ei apparuisset aliquis Angelus, non ideo postea perturbata fuisset, nam potius generaliter sciet, folere Angelos per corpora loqui, dubitare autem posset, an omnes loquantur per eadem corpora, vel per diuersa, & cur ille, qui loquebatur sub alia forma veniret, quam prior. In quo nullum est inconueniens, sed potius ad prouidentiam Dei pertinere potuit, ut Eua facilius cognoscere posset demonis deceptionem, & ita minus excusabilis redderetur. Ad tertium idem, quod ad primum, respondendum est: latius dicitur inferius, explicando verba, quib. Deus serpentem maledixit.

CAPVT II.

Quod fuerit initium peccandi Eua, & quem progressum in multiplicandis peccatis habuerit.

Initium peccandi dici potest, vel primum peccatum ab Eua commissum, vel primum tempus, in quo Eua peccare incepit. Vtrunq; ergo initium explicare intendimus, sed vt facilius declaremus speciem peccati primi, ac præcipui ab Eua commissi, inquirimus prius temporis initium, in quo Eua ab innocentia cadere cepit, & consequenter totum progressum, & ordinem peccatorum eius explicabimus. Primum ergo Rupert. 1.3. in Gen. c. 2. sentit, aliquod peccatum Eua totam serpentis tentationem antecessisse. Putat enim intra Paradisum non fuisse serpentes, nec alia bruta animalia, quia contra pulchritudinem, & decentiam, seu munditiem illius loci futurum fuisse existimat. Et ita locus ille non esset tate beatitudinis existimandus, quæ fuisse describitur. Ex hoc ergo infer, quod mulier corpore (vt ait) & oculis vaga dum incontinenter deambulabat, forte prospectans qualis esset Paradisum mundum haberetur, & dum serpens dulcedini terre proprius, & ambrosius inimitur, locus diabolo datus est, & occasio porrecta, ut Eua tentaret. Per que verba satis significatur, Eua culpa sua & inordinatis actionibus, tentationi occasionem præbuisse, ac proinde culpam aliquam priorem tentatione fuisse. Et enim verba illa, vaga corpore, & oculis vaga, dum incontinenter deambulabat, manifeste indicant inordinatam actionem. Aliqui etiam dixerunt, Eua, prius quam à diabolo tentaretur, peccasse per superbiam, & nimiam contumeliam sui. Et mouebantur, quia Deus non permitteret tentari innocentem, nam ipsa tentatio quædam pena est. Quam sententiam indicare videtur Aug. 1. 11. Gen. c. 5. & Prof. 1. 2. de Vit. contemp. Prior

SVARE
de Angelis
re 6. d. 1. m.
anima.

D. V.

Prior vero sententia Ruperti omni caret fundamento. Nam in primis, quod supponit intra Paradisum non fuisse animantia, falsum esse patet quia intra Paradisum eis Adam nomina imposuit vt Gen. 2. narratur, vt supra explicuimus. Deinde tentatio Eue non longe à situ arboris scientiæ facta est, nam in progressu tentationis vidit mulier lignum, quod esset bonum ad vescendum, & pulchrum oculis, &c. Gen. 3. Lignum autem scientiæ boni, & mali erat in medio Paradisi, vel propè arborem vitæ, vt ex 2. Gen. colligitur: ergo verisimile non est serpentem fuisse extra Paradisum, quando Euam tentauit, quia distantia à medio Paradisi vsque ad terminos eius non erat tam parua, vt in illa posset colloquium inter serpentem, & mulierem misceri: erat enim distantia plurimum milliarium, vt in superioribus diximus. Vnde non est etiam credibile Euam in breui tempore tam longam deambulationem fecisse. Denique illa inordinatio quam Rupercus Eue tribuit, nullum habet fundamentum in Scriptura, nec rationem, cur præsumenda sit. Nam si tanta erat inordinatio, vt esset peccatum mortale, nulla materia, nullumve iudicium tam grauis culpæ ibi reperimus: si autem venialis tantum culpa iudicetur, hæc in illo statu ante mortalem casum inueniri non poterat, vt diximus. Neque absque temerario iudicio illam sine vlla probatione præsumere possumus, nam sine vlla veniali culpa potuit Eua aliquando sola, & separata à marito in Paradiso, & non longe ab arbore scientiæ boni, & mali deambulare. Atque ita serpens ante omne peccatum Eue, occasionem tendendi illam arripere potuit.

Altera vero sententia multo magis falsa est. Primo quia sine vilo fundamento iudicat superbiam peccatum in Eua ante omnem tētionem extēnam. Secundo, quia si vera esset illa sententia, non fuisset demon initium, & quasi prima radix lapsus humanæ naturæ, cuius contrarium ex Scriptura supra ostendimus. Et idem supponunt iudei sancti qui differentiam constituunt inter Angelum, & hominem, quod ille ex se, & nullo exterius suggerente lapsus est: homo vero non nisi per suggestionem demonis. Et ideo omnes Theologi conueniunt, Euam ante tentationem nihil peccasse, vt videre licet in D. Thom. 2. 2. q. 161. a. 1. & alijs in 2. d. 21. Neque est verum tentationem habere rationem penæ, maxime quando sine perturbatione animi fieri, & vinci poterat: fuit ergo ad probationem virtutis, & augmentum meriti, vt dixit August. lib. 11. in Gen. cap. 4. Nec in cap. 5. aliud docet, vt infra videbimus, simulque locum Prosperi exponemus.

Est ergo alia sententia dicens Euam peccasse statim post illam interrogationem serpentis: Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis de omni ligno Paradisi? Nam statim (vt auctores huius sententiæ interpretantur) Eua per superbiam peccauit, quia verbis serpentis inducta agere tulit, illo Dei præcepto esse alitram, & appetijt potestatem, liberè, & sine tali subiectione viuendi. Ita opinatur Perer. lib. 6. in Gen. disp. de Peccat. Eue, q. 1. & citat Caietanum in eundem locum. Veruntamen Caietanus licet probabiliter coniectet, Moysen non retulisse omnia verba serpentis, sed paucis verbis multa comprehendisse, quibus (vt ipse latè discurret) persuadere voluit, præceptum illud esse nimis graue, & contrarium libertati & commodis hominum, non tamen dicit, Euam statim fuisse in superbiam elatam. Id tamen infinitum, explicando verba Eue respondentis ad serpentem, ait enim quod diabolicum venenum in affectum mulieris serpisse per displicentiam præcepti. Fundamentum huius sententiæ est, quia Eua respondendo serpenti multa peccata exterius commisit: ergo iam peccauerat interius

Sua & de opere sex dierum.

per peccatum superbiam. Consequentia supponitur ex doctrina Augustini 14. de Ciuitat. cap. 13. ex illo Ecclesi. 10. Initium omnis peccati est superbia. Et specialius Tob. 4. In ipsa initium sumpsit omnis perditio. Antecedens autem probatur. Primum ex Chrys. homil. 16. in Genes. dicente: Oportebat initio colloquium illius non ferre, &c. Quia autem nescio quomodo allesta colloquium serpentis tulit, per quem vt instrumentum permissio- sa diaboli verba suscepit, congruum erat statim, &c. vt ipsa auersaretur, & fugeret illius consuetudinem, &c. Verum quia præ magna negligentia non attendebat, non solum non est illum auersata, sed omne mandatum illi detexit, & margaritis porci obicit. In quibus verbis negligentiam, & culpam Eue tribuere videtur in toto illo colloquio, & præsertim exaggerare videtur malum de- regendi diuina mysteria sine delectu, & colloquē- dum cum dæmone cum tanto discrimine. Vnde hoc est primum peccatum quod aliqui in illa respon- sione accusant, scilicet, quod Eua periculo de- ceptionis, & transgressionis præcepti diuini se expo- suit. Quia tenebatur aduertere illum esse superio- rem aliquem spiritum, & se esse insufficientem ad rationem illi reddendam, vel ad disputandum cum illo, ideoque maritum potius adire debuisset, eique serpentis interrogationem notam facere, vt curam illius negotij assumeret. Et præterea alij in verbis Eue triplex peccatum inueniunt. Primum mendacij in verbo illo, ne tangeremus illud. Secun- dum infidelitatis in verbo illo, ne forte moriamur. Ostendit enim se dubitare de re à Deo simpliciter reuelata. Tertium esse potest aliud mendacium, quod ex eisdem verbis colligi videtur, quia Deus non dixerat, si comederis, forte morieris, sed, In quocumque die comederis, morte morieris. Vbi non solum non addidit particulam forte, sed potius addendo, in quocumque die, ostendit comminationem esse ab- solutam, & infallibilem exequendam.

Nihilominus respondeo, Euam nec ante, quam serpenti responderet, nec in verbis per quæ ser- penti respondit, aliquod peccasse. Hæc est aperta sententia D. Tho. in d. q. 165. a. 2. & aliorum Theo- logorum in 2. d. 22. nam docent primum peccatū superbiam in Eua fuisse appetitum similitudinis ad Deum, quem appetitum non concepit, donec serpens replicauit, & dixit, Nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii, &c. Ergo antequam serpens illa verba proferret, non præcessit aliud superbiam peccatum: ergo antea nullum peccatum Eua commiserat. Consequentia hæc nititur in illo principio supra ex Aug. posito, initium peccandi in Eua fuisse superbiam. Altera illatio cum antecedente probatur, quia Eua non est in superbiam elata à se, (vt ita dicam) sed excitata per suggestionem extrinsecam dæmoni- nis, sed ante illa verba nullum habuit motuum extrinsecum superbiam, vt ex prioribus verbis serpentis manifestum est. Nam esto concedamus, ser- pentem non dixisse illa sola præcisa verba, quæ Moyses refert nihilominus non possumus nos pro- libito confingere alia verba, quæ in illis non in- nuentur, vel virtute contineantur. In serpentis autem interrogatione nullum est verbum forma- le aut virtuale ad superbiam excitans, sed ad sum- mum tacite indicans, vel præcepti onus, vel peri- culosam curiositatem inquirendi rationem eius. Imo in hoc etiā calliditas serpentis ostēsa est quod non statim aperte transgressionem aut elationem persuasit, sed remote interrogando aggressus est, vt occasionem haberet proponendi postea falsam rationem præcepti, quæ ad superbiam excitaret.

Deinde probatur assertio, quia ex responsione Eue, vel aliquo verbo eius nullum peccatum cum fundamento colligi potest. Nam in primis, quod Chrysostom. negligentiam, audaciam, aut impruden- tiam illam arguere videtur, magis mysticè & ad mo- res, quam secundum rigorem, & proprietatem in- telligen-

1. Eua pec- catum luxu- q. 1. d. 11.

Triplex a- liud peccatū iuxta alios.

5. Prima as- sertio D. Thomæ & Theologorum probatur.

6. Probatur 2. ostendendo verba Chrysostomi in 4. proceden- te mysticè, non literaliter.

telligendum videtur. Vel etiam negatiue, (vt sic dicam) & non priuatiue accipi debet. Facile namque concedemus, Eum non fuisse vltimo optimo consilio, nec summa prudentia, quasi disputando cum serpente: quia multo melius fuisset illius confortium fugere, & cum marito rem totam communicare. Veruntamen, hoc medium licet consultius fuisset, non fuit absolute ex precepto necessarium: nulla enim sufficiens ratio talis precepti apparet. Neque etiam potest Eva accusari eo quod derexerit supernaturale mysterium: tum quia non erat illi sub secreto datum. Tum etiam quia spiritus, qui per serpente ei loquebatur, iam se ostenderat illius mysterij conscius, & Eva potius verba illius correxit, vel ambiguitatem declarauit. Nam serpens non dixit, vt non comederetis de tali ligno, scilicet scientie: sed vt non comederetis de omni ligno Paradisi, quod verbum ambiguum erat, nam significare poterat, mandatum illis fuisse, vt de nullo ligno comederent, vel vt non de omni, id est, vt de aliquo, vel de aliquibus comederent. Et in priori sensu verba erant falsa: in secundo autem confusa, & incerta, & ita simpliciter erant ambigua, & captiosa. Et ideo Eva responsione sua veritatem declarauit, & confessa est, tum diuinum beneficium agnoscendo, dicens, *de fructu lignorum, quae sunt in Paradiso vescimur*, tum determinatam exceptionem per preceptum factam explicando, *de ligno, inquit, quod est in medio Paradisi*. In hoc ergo non videtur reprehensione digna, nec dici potest proiecisse margaritas ante porcos, vel quia nondum cognoscebat illum esse spiritum malum, sed simpliciter spiritum intelligentem, & capacem illius declarationis, vel quia non semper est malum, testanti demoni respondere, veritatem illi obijciendo, quam ignorare se simulat, sicut Christum Dominum fecisse scimus.

7. Nec etiam video, quomodo ex verbis illis, aut ex illa exaggeratione, *ne comedemus, & ne tangere* illud, colligat recte Caietanus, Eum iam concepisce displicentiam precepti, vel, vt alij volunt, accidiam spiritualem, seu tedium de prohibitione sibi facta. Nihil enim horum in verbis illis significari video, nam priora verba, vt dixi, potius ostendunt tam beneficii, quam precepti memoriam: posteriora vero, scilicet illius exaggerationis, *ne tangere*, vt iam supra dixi, non continent falsitatem, tum quia fieri potuit, vt etiam verbum illud fuerit a Deo in precepto expressum, vel quod Adam illo modo preceptum promulgauerit Eva, quamuis a Moyse in precepti enarratione illud verbum fuerit omisum. Tum etiam quia cum dicitur, *ne tangere*, intelligendum est de tactu ad esum ordinato, & ita impliciter continetur in prohibitione comedendi, & sine vilo mendacio potuit ab Eva explicite declarari. Nec in hoc ostendit displicentiam precepti, sed potius estimationem, & rigorem circa modum, quo erat perfecte obseruandum. Confirmatur, & declaratur hac responsio ex D. Greg. lib. 35. Moral. c. 10. alias 13. vbi hoc preceptum his verbis refert, *Sed notandum, quod illi dicitur, ex omni ligno Paradisi comedite, de ligno autem scientia boni, & mali, ne tetigeritis*, vbi preceptum ipsum refert per verbum non tangendi: ergo intellexit, illud esse comprehensum sub verbo non comedendi.

8. Denique particula *forte*, addita ab Eva dicente, *ne forte moriamini*, non continet mendacium, nec mentis dubitationem circa rem a Deo dictam indicat. Primum, quia, vt in superioribus diximus, interdum ita loquimur, non propter dubitationem, sed propter contingentiam effectus per se spectati, seu ad eius periculum indicandum. Ita respondit Bonauent. in 2. d. 22. art. 1. q. 1. ad argum. Vbi etiam addit, potuisse Eum sine peccato dubitare non de veritate Dei, sed de sensu verborum

eius, an, scilicet, intelligenda essent de morte corporali, vel spirituali, aut an esset poena simpliciter statuta, & infallibiliter exequenda, vel tantum quam Deus comminatus esset remissibiliter. Et idem in virtute responderet D. Thom. in 2. d. 22. q. 1. art. 1. ad 1. Vnde addere possumus, potuisse Eum dubitare, an verba illa, *In quacunque die comederitis, morte moriemini*, dicta fuerint tanquam comminatoria poenae, vel solum tanquam significantia effectum ex manducatione illius cibi consequendum, qualis esse posset mors, si fructus illius arboris ex natura sua esset nociuus, & humano corpori contrarius. Quia ergo serpens interrogauerat Eum ratione precepti, dicens, *cur precepit, &c.* videtur illa in verbis suis pro ratione reddidisse periculum mortis, quod ex tali cibo imminerebat, quia vero non erat certa, an esset hac ratio precepti, addidit particulam *forte*, tum vt suam dubitationem ostenderet, non de veritate, sed de sensu verborum Dei, & de ratione precepti: tum etiam ne falsum diceret, sed suam ignorantiam, seu nescientiam ostenderet, quia illi statui non repugnabat. Et ita facile excusatur alterius mendacii, quod illi obijciatur. Nam particula *in quocunque die*, dictam sensum ambiguitatem non excludit.

Ex quibus tandem concludimus, peccatum Eva incepisse statim ac verba illa serpente audiuisset, *nequaquam moriemini*, sed *eritis sicut dii*, &c. Hac est sententia D. Augusti. lib. 11. Gen. ad lit. c. 30. & lib. 8. Quae est ad Orob. q. 4. quam sequitur D. Th. 2. 2. q. 162. art. 1. & 2. alij Theologi in 2. d. 22. & Perer. lib. 6. in Gen. in expositione verborum serpentis, & mulieris, & in disp. de Peccato. Euz. Et probatur, quia post illa verba serpentis, *nequaquam, &c.* statim additur: *Vidit igitur mulier quod bonum esset ligum, &c.* Sed per haec verba indicantur peccata exteriora Eva: ergo signum est interius peccasse statim ac serpens secundo locutus est. Consequentia probatur: tum quia inordinatio in motu corporis inordinatorem interiore supponit, nam ab illa procedit. Tum etiam, quia in illo statu erat hoc peculiari ratione necessarium, quia in eo ita erant ordinata omnia per originalem iustitiam, vt non possit in inferioribus partibus esse defectus, nisi in superioribus praecederet, & ideo non potuit in corpore sanctitas amitti, nisi violata prius animae sanctitate, vt in simili dixit Aug. lib. 1. de C. iust. c. 8. Antecedens vero probatur explicitis verbis Gen. nam postquam mulier promissionem serpentis audiuit, statim curiose aspexit lignum scientiae, & vidit, quod esset illud ad vescendum. In quibus verbis satis significatur inordinate, & non simplici, ac puro animo aspexisse. Nam prius (vt per se credibile est) iam saepius lignum illud aspexerat, & tamen non viderat, quod bonum esset ad vescendum: aliter ergo tunc aspexit.

Vnde Albin. q. 66. in Gen. interrogat, *cur mulier considerauit lignum post serpentis persuasionem?* Et respondet, *Vt explicaret si quid in eo mortiferum esset, dum autem nihil in eo tale reperiret, confidit in gustauit ex eo.* Idem autem intentionem id explorandi habuit, quia iam appetere inceperat esum eius, a quo propter mortis timorem retardabatur: ergo modus ille aspiciendi inordinatum animi supponebat. Vnde Rupert. lib. 3. in Gen. cap. 9. *Re vera (inquit) nunc dum eo modo viderat, quia cum ea praesumptione, quae inuita est, nondum considerauerat.* Et infra: *Vidit igitur, id est, considerauit, diligenter inuita est, curiosius attendit, & index eorum quae audierat ipsa esse voluit.* Confirmat hoc Bernard. tract. de Gradib. humilit. gradus 1. 2. *Quid tuam (inquit ad Eum) mortem tam intencue ris? quid illo tam crebro vagantur a lumina lacis: quid sperare libet, quod manducare non licet?* Et infra, *Es si culpa non est, culpa tamen occasio est & indicium commissi, & causa est, omittenda.* Quamuis ergo ille aspectus oculorum pie

SVARE
de Anoclis
re 6. d. 22. art. 1.
am. 11.

D. V.

Confirmatur
responsio ex
Greg.

Item respon
dendo ad id
quod detri
plici Eva pec
cato asse
batur in fine
num. 4.

malus non appareat, & ex leuitate, curiositate, aut sensibili voluptate factus, levis culpa esse possit, tamen in ea nec fuit sine culpa, vt verba ipsa indicant, vt cum Patribus ponderauimus, & effectus monstrauit, nec potuit esse in eo statu ex veniali culpa, aut praueniens motu indeliberato: ergo fuit ex aliquo paruo appetitu iam concepto. Vnde Gregor. 21. Moral. cap. 2. ait. *Eua prius incaute conspexit lignum, quam ipsum contingeret*: ideo autem incaute alpexit, quia mens eius iam interius corrupta fuerat. Et inde etiam prouenit vt idem lignum, pulchrum oculis, aspectuque delectabile, multo aliter quam antea, ei visum fuerit: nam quæ non rectis oculis aspiciuntur, vehementius mouent, & iuxta affectum videntis pulchriora apparet. Vnde Gaudent. in tract. 15. qui est de Machabæis, ita exponit illa verba, *Fructus ille ita visus est speciosus, ac dulcis, vt concupiscentiam præsaret oculis, & gula conciliaret illecebram*. Iam ergo interius peccauerat Eua, quando illo modo arborem aspexit: ergo signum est, lapsum eius incepisse statim, ac serpentis promissionem audiuit.

Iam vero explicandum sequitur quomodo illud primum peccatum Eue fuerit. Duo enim ibi interuenire potuerunt, scilicet, infidelitatis, & superbia, & vtrunq; videtur in Eua præcessisse. Nam in primis de Eua dicit Apost. 1. ad Tim. 2. *Mulier seducta in prauaricatione fuit, cum tamen de Adam dicat, non fuisse seductum*. Illa autem seductio Eue in rebus ad fidem pertinentibus fuisse videtur, nimirum in hoc, quod serpenti dicenti, *nequaquam moriemini*, plus credidit, quam Deo dicenti, *morte moriemini*: ergo per hanc deceptionem & infidelitatem incidit. Item creditit promissioni serpentis, *eritis sicut dii*, quæ errorem in fide continebat. Deniq; creditit, Deum prohibuisse esum ligni, quasi ex inuidia ne fierent sicut dii, scientes bonum, & malum, quod etiam errorem intolerabilem continet. De peccato vero superbiae id affirmat August. in locis superius citatis, & præferunt lib. 11. Gen. ad lit. ca. 30. quem D. Thomas sequitur, & videtur communiori sententia Theologorum receptum. Et maxime probari solet ex sententia Sapientis Ecclesiast. 10. & Tobie cap. 4. dicentium, initium peccandi fuisse superbiam. Deniq; ex fide, quam Eua serpentis promissioni, & verbis dedit, satis probabiliter colligitur, Eua appetuisse excellentiam à serpente promissam inordinato modo, & ultra suæ nature proportionem, quod ad superbiam pertinet.

Inter hæc autem duo peccata dubitari potest, quodnam illorum prius fuerit. Nam quod præcesserit infidelitas probari potest, quia prius Eua credidit vera esse verba serpentis, quam excellentiam scientiæ & similitudinis ad Deum inordinatè appetere, sed infidelitas consummata est in illa credulitate, superbia vero in hoc appetitu: ergo præcessit infidelitas superbiam. Maior probatur, primum ex August. 14. de Ciuit. cap. 17. vbi de primis hominibus ait, *Hoc itaque cognouerunt, quod felicius ignorarent: si Deo credentes, & obediētes non committerent, quod eos cogeret experiri infidelitatis, & inobediētiæ, quid nocerent*: vbi infidelitatem ponit tanquam radicē, & initium totius lapsus primorum hominum. Deinde ratione, quia iudicium intellectus præcedit actum appetendi, nam est causa illius, & in hoc particulari facto non appetisset Eua similitudinē Dei, nisi credidisset serpenti dicenti, sibi esse possibilem, quia sola apprehensio sine iudicio non sufficit ad inducendum affectum. Et quamuis fortasse posset aliquis simplici affectu ferri ad impossibile, & à fortiori ad bonum apprehensum nondum iudicatum possibile: nihilominus efficaci affectu, nemo potest appetere, nisi quod iudicat sibi esse possibile. At vero appetitus Eue fuit efficax cuius signum est, quia ex vi illius statim applicauit

Suare de opere sex dierum.

media, aspiciendo attentè pulchritudinem cibi, & applicando manum ad tollendum illum de arbore, & comedendum: ergo talis appetitus ex precedenti deceptione & errore processit.

Dices, non potuisse feminam decipi antequam peccaret, quia in statu innocentie nulla poterat esse deceptio, vt supra dictum est. Respondetur de ceptionem intellectus non potuisse præcedere omnem peccatum voluntatis, quod supra dictum est, potuisse autem præcedere speciale peccatum superbiæ, vt argumentum probare videtur. Quia illamet deceptio voluntaria fuit, per voluntatem scilicet, credendi serpenti, quæ voluntas ex obiecto non fuit actus superbiæ, sed hæresis, quatenus in voluntate esse potest, seu impiæ affectionis ad res fidei contrarias, vel temeraria deliberatio contra studiositatem. Vnde ante hanc voluntatē credendi non præcessit alia deceptio, sed inconsideratio, & leuitas, ac negligentia circa examen rei credende. Hoc ergo peccatum ante superbiam præcessisse videtur. Et hanc sententiam secuti sunt Lutherus, & Calvin. vt Bellarm. refert dicto lib. 3. de Amissione gratiæ, cap. 4.

Nihilominus contrariam sententiam, nimirum primum peccatum Eue fuisse superbiam, docet expressè August. dicto c. 30. dicens: *Quando his verbis crederet mulier à bono, atque vtilis se fuisse prohibitos, nisi iam in se esset mentis amor ille propriæ potestatis, & quadam de se superbia præsumptio, quæ per illam sententiam fuerat conuincenda, & humilianda*. Et hanc sententiam sequitur Magister in 2. d. 22. vbi Doctores communiter eam approbant, & D. Thom. 2. 2. q. 163. a. 1. præferunt ad 4. vbi post relata verba Augustini, subdit, quod non est sic intelligendum, quasi superbia præcesserit suasionem serpentis, sed quia statim post suasionem serpentis, inuasit mentem eius elatio, ex qua consecutum est, vt crederet esse verum, quod serpens dicebat. Quæ expositio adhibenda etiam est ad verba eiusdem August. lib. 11. Gen. ad lit. c. 5. scilicet, *Nec arbitrandum est, quod esset hominem deiecturus iste tentator, nisi præcessisset in anima hominis quedam elatio comprimenda, &c.* Nam videtur in his verbis supponere August. elationem non fuisse ex tentatione demonis, quod falsum est: nam supra probauimus, primum peccatum Eue quodcumque illud fuerit, ex suggestionem demonis fuisse. Loquitur ergo Aug. de deiectione hominis quoad peccatum comedendi de ligno vetito, significans non potuisse, nisi inchoando à superbia, ad illud perueniri. Et in eadem sententia est Prosp. lib. 2. de Vita contempl. c. 19. qui eodem modo exponendus est, & ex his, quæ infra de Adamo dicemus, hæc pars magis confirmabitur, & auctoritate illam late probat Bellarm. dict. cap. 4.

Ratione confirmat eam D. Thomas, quia non potuit Eua primo peccare ex affectu alicuius obiecti sensibilis, in quod concupiscentia solet inordinatè tendere, quia hæc inordinatio non habebat locum in statu innocentie: ergo primum Eue peccatum fuit ex appetitu alicuius spiritualis boni supra suam mensuram, quod ad superbiam pertinet. Hæc autem ratio non videtur omnino cogere: tum quia in statu innocentie possent peccare homines primo, ac immediatè circa bona sensibilia, non præuerti, aut præmoti à concupiscentia sensibili, sed tantum ex sua mera voluntate, amando illa bona contra regulam rationis. Tum etiam, quia potuit Eua peccare circa spirituales actum, qualis est actus credendi, in quo non fuisset appetitus excellentiæ, vel superbiæ. Vnde non rectè etiam sequitur, si Eua peccauit primo circa obiectum spirituale, contempto diuinæ regulæ ordine: peccasse primo per superbiam, quia potuit peccare, facile credendo serpenti, non per superbiam, sed per negligentiam, nec per formalem contem-

T 3 prum

13
Obiectioni
contra pro-
ximum ar-
gumentum
occurritur.

14
Vnde sen-
tentia præ-
cessisse su-
perbiæ.

Exponitur
August.

Item Prosp.

15
Probat D.
Thomas
predicam
sententiam.

Eius tamen
ratio non
satis urget.

ptum Dei, qui ad superbiam spectat, sed per contemptum materiale, & inconsiderationem diuinæ regulæ.

16 Igitur cum D. Thomas in sua ratione vtitur illo verbo non potuit, non est cum tanto rigore accipiendum, vt absolutam impotentiam significet, sed moralem impossibilitatem: sic enim in eo statu, & cum tanta rectitudine animi, & potentiarum, vix fieri poterat, vt contra diuinum præceptum, propter solam sensibilem delectationem, voluntas nulla præuia concupiscentia mota, liberè determinaretur.

17 Atque in hoc sensu coniectura est satis probabilis. Quæ cum eadem efficacia procedit, superbiam ad infidelitatem comparando. Primo quidem, quia nullum motuum ibi præcesserat, quod intellectum Eux fide, & doctrina illuminatum posset mouere ad credendum serpenti plus, quam Deo, nisi aliqua perturbatio in animo eius præcessisset, seu affectus, qui intellectui tenebras immitteret. Hic autem affectus, cum non fuerit de re materiali, & sensibili, non nisi appetitus excellentiæ esse potuit: præcessit ergo hic appetitus infidelitatem. Quam rationem insinuat Augustinus. 14. de Ciuit. cap. 13. dicens: *Ad malum opus non peruenit, etur, nisi præcessisset mala voluntas. Porro mala voluntas in initium, quod esse potuit, nisi superbia esset infra. Si voluntas in amore superioris immutabilis boni, à quo illustrabatur, stabilis permaneret, non inde ad sibi placendum auerteretur, & in hoc inrebresceret, vt illa verum crede: et d. xisse serpentem.* Et declaratur amplius hæc ratio, quia hærens dupliciter in aliquo inuenitur, scilicet, vel tanquam in auctore, vel tanquam in discipulo, seu persuaso ab alio, & priori modo non oritur, nisi vel ex superbia, vel ex nimio affectu ad res terrenas, & sensibiles, vt sentit August. libr. de Pastorib. cap. 8. & lib. de vtilit. credendi, in princ. At vero quia alio trahitur in hæresim, vel in superbiam, & affectu temporalium illum imitatur, vel ignoranter, & ex quadam simplicitate deceptus, quia autem infidelis fuit isto secundo modo tanquam ab alio decepta, non possumus autem dicere ex simplicitate, & ignorantia fuisse deceptam: tum quia serpens nulla ratione sophistica ad illam persuadendam, sed simplici attestatione vsus est: Nequaquam moriemini, &c. Tum etiam, quia Eua erat sufficienter in fide instructa, & alioqui nulla ratio boni per se apparebat in credendo serpenti, nisi ex affectu ad aliud bonum aliqua ratio vtilitatis, vel commoditatis redundaret: ergo necessario debuit præcedere affectus aliquis, ex quo voluntas illa credendi serpenti, originem duceret: cum ergo ille affectus non fuerit ad alias res terrenas, profecto esse non potuit nisi superbia.

Declaratur
amplius ad
ducta ratio.

18 Neque contra hoc obstat ratio superius facta, negamus enim, iudicium aliquod erroneum præcessisse in Eua ante inordinatum appetitum excellentiæ. Et ad Augustinum. respondemus in eo loco per inobedientiam intelligere peccatum manducandi de ligno vetito, vt est per se notum, etiam ex communi vsu loquendi de illo peccato: & illam inobedientiam dicit ex infidelitate processisse. Et ita exponit Augustinum D. Thom. 1. 2. q. 89. a. 3. ad 2. non declarat autem eo loco Augustinus. quomodo Eua fuerit ad infidelitatem inducta, quia iam cap. 13. dixerat ex superbia inductam fuisse. Vt autem ad rationem respondeamus, prius obiectum illius superbiæ explicare necesse est. Quod optimè tractat D. Thomas dict. quæstion. 163. artic. 2. & in summa dicit, fuisse similitudinem Dei non secundum æqualitatem, sed secundum quandam imitationem in excellentia scientiæ, & potentia: vltra regulam debitam, & supra suam mensuram. Et ita interpretatur Augustinum in id Psal. 68. *Quæ non tunc excolebam, Concione 1. dicens*

Explicatur
peccatum
superbiæ E.
ux vt satis
fiat rationi
eodem n. 12.
allata.

tem de primis hominibus, Rapere voluerunt diuinitatem, vt intelligatur de diuinitate non per essentiam, sed per quandam excellentem participationem, quia prior est impossibilis, posterior vero facile potest vt possibilis apprehendi.

Et hoc ipsum satis colligitur ex verbis serpentis. Quia, vt supra dixi, Eua non est excitata ad superbiam, nisi ex suggestionem serpentis: ergo illud fuit obiectum superbiæ mulieris, quod illi fuit à serpente propositum, vt Chrysost. ho. 16. in Genes. & August. lib. 8. de Gen. cap. 13. recte ponderarunt. Serpens autem similitudinem Dei illi proposuit, dicens: *Eratis sicut Dei*, & statim declarauit, qualis esset illa similitudo, dicens, *Scientes bonum, & malum.* Ergo superbia Eux fuit appetitus excellentiæ in cognoscendo quid sibi esset bonum, quidve malum. Quæ autem fuerit hic excessus in scientia boni, & mali, non satis constat. Nam vellescere bonum, & malum, & in hoc assimilari Deo, non est per se malum: malicia ergo est in excessu, vt si quis velit scire plus, quam oportet, & assimilari Deo plus, quam debet. Hunc ergo excessum explicat D. Thom. dicens, in hoc peccasse Eux, quod voluit tantam scientiam boni, & mali habere, vt per virtutem propriæ nature determinaret sibi, quod esset bonum, & quid malum ad agendum, vel etiam vt per se cognosceret, quid sibi boni, & mali esset futurum. Vnde probabile est, Eux tunc non cogitasse in particulari de modo illius excellentiæ, sed, auditis verbis serpentis, statim concepit quendam scientiam sibi sufficientem ad beatam vitam, & ad regendum seipsum, & statim illam appetisse sine ordine, vel subiectione ad Deum, sed absolute, vt illi fuit proposita etiam contra ordinem, & præceptum Dei, & ita per superbiam in illo appetitu excessisse. Adidit consequenter D. Thomas, etiam excessisse Eux, appetendo potestatem operandi virtute propriæ nature ad beatitudinem consequendam, quod significauit August. 11. Gen. ad lit. cap. 10. Et intelligendum videtur de appetitu quasi in actu exercito, vt sic dicam, magis quam in actu signato, id est, magis ex modo volendi, quæ ex parte obiecti, expressè sibi propositi. Nam excellentia illa potestatis non fuit à serpente distincte proposita, tamen quia obulit, & promisit similitudinem Dei obtinendam præter ordinem ab ipso statutum, imo contra præceptum eius, ideo viraute illam perfectionem proposuit, vt obtinendam propria industria, & facultate. Eodem ergo modo Eua illam appetiit, non quidem directe cogitando de tali potestate, nec de modo acquirendi dictam excellentiam, sed nimio quodam amore sui absolute appetendo illam excellentiam, nihil pro tunc considerans, vel de qualitate illius, vel de modo illam obrinendi.

Hoc ergo posito, respondemus ad huiusmodi elationem non fuisse necessarium, vt infidelitas præcederet, imo neque aliquod iudicium erroneum, seu simpliciter falsum etiam contra rationem naturalem. Quia apprehensio illo obiecto sub illa confusione proposito, satis erat apprehendere, & iudicare illam scientiam vt possibilem sibi simpliciter, & consequenter vt sibi maxime conuenientem, si obtineretur. In hoc autem iudicio nulla falsitas in rigore inuoluitur, quia scientia ipsa absolute possibilis est, & conueniens si obtineretur: id autem, quod ibi adiungebatur, vel inordinatum, vel impossibile, non proponebatur formaliter in obiecto, sed virtute, quatenus illa excellentia scientiæ sine modo, aut mensura proponebatur, & ideo potuit etiam esse excessus in modo appetendi sine præiudicio falso in intellectu. Atque hinc etiam facile intelligitur, non fuisse necessarium, vt in Eua infidelitas superbiæ antecederet.

SVARE
de Angelis
re 6. d. 1. m.
amula.

D. V.

cederet, quia ad appetendam inordinate excellentiam propriam nullum iudicium speculatiuum fidei contrarium necessarium fuit: sufficientem enim fuit practicum iudicium, quo vel excellentia scientie boni, & mali, vel maior potestas, & libertas in operando bonum, vel malum dicto modo, propolita fuerit, vt appetibilis, & propria naturae aliquo modo conueniens.

Et ita in hac sententia ferè hoc modo explicata conueniunt cum D. Thoma Scholastico in 2. d. 22. & specialiter declarat Bonauent. art. 1. q. 1. & latius Egid. q. 1. art. 1. litterali. Et quantuis Scotus, & sequaces de Adamo aliter sentiant, non tamen de Eua, vt notauit Herer. in 2. d. 22. q. 2. conclus. 1. vbi etiam addit, omnes Theologos in hac sententia conuenire. Quam erudite confirmat, & declarat Bellarm. lib. 3. de Amis. grat. cap. 4. & 5. Et verò Pererius dicto lib. 6. in Gen. q. 1. & 2. de peccato Euae ex parte dissentit. Fateatur enim, aliquam superbiam præcessisse infidelitatem. Distinguit tamen duo peccata superbiae in Eua. Primum commissum statim ac serpens interrogauit, *Cur præcepit vobis Deus*: & antequam aliquid promitteret, & hoc, dicit, præcessisse infidelitatem. Aliud peccatum superbiae ponit in Eua post promissionem serpentis, & hoc dicit, fuisse posterius infidelitatem, imò fuisse quintum Euae peccatum. Verum tamen fundamentum de illo primo peccato superbiae explosum iam est, & ita ruit tota illa pars, superfluaque est illa multiplicatio peccatorum, quæ ante appetitum superbiae ex promissione serpentis conceptum in Eua excogitantur.

Ex dictis verò noua difficultas oritur circa infidelitatis peccatum, nam si ante superbiam non præcessit, post illam non videtur necessarium, nec sufficienter probari posse. Nam in primis nec Moyses illud narrat, nec ex dictis eius colligitur. Quia post completa verba serpentis, tantum subdit: *Vi- ditur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspidemque delectabile*. Ex quibus verbis collegimus supra præcessisse in Eua superbiam. Statim verò solam addit, *Et tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro suo, &c.* In quo solum narrantur exteriora peccata contra speciale præceptum diuinum: sed ista omnia supposita dicta superbia, poruerunt sine infidelitate committi, sicut nunc fidelis peccat comedendo carnem in die prohibito: ergo non est, vnde tale peccatum infidelitatis colligamus. Secundo augeatur difficultas, quia si ex aliquo loco colligeretur hac infidelitas, maxime ex illo 1. ad Tim. 2. Mulier seducta est, ex illis enim verbis colligit omnes Patres, Eua credidisse, vera esse, quæ serpens dicebat. Ita tradit D. Thom. 1. p. q. 24. art. 4. ad 1. & 2. q. 163. art. 1. ad 4. & art. 4. in corpore, & ad 1. ex August. 11. Gen. ad litt. cap. 30. & 42. & idem habet lib. 2. de Gen. contra Manich. cap. 15. & 14. de Ciuit. cap. 17. & in Enchirid. cap. 45. Eritidem sentit Chrysost. homil. 16. in Gen. & consentiunt ibi Rupert. & alios infra referemus. Sed hoc non satis est, vt dicamus, Eua propriam infidelitatem commississe, ergo. Probat minor, quia potuit Eua credere serpenti, non credendo, Deum dixisse falsum, sed credendo, vel non prohibuisse esum ligni scientiæ eo modo, quo ipsa cogitauerat, vel saltem non fuisse mortem comminatum, vt irremissibilem poenam. Sic enim August. d. lib. 11. Gen. ad litt. cap. 30. dixit de Eua: *Non credens, posse inde mori, arbitror, quod putauerit, Deum alicuius significationis causa dixisse, si manducaueritis, morte moriemini*. Ergo licet falsam existimationem habuerit circa intelligentiam verborum Dei, & in hoc decepta fuerit, non tamen necesse est, vt infidelis fuerit. Tertio maximum Euae peccatum fuit superbia, vt sentit D. Thom. 2. 2. q. 163. art. 3. At si fuisse infidelis, ma-

ius peccatum fuisset hæresis: ergo non commisit tale peccatum.

Nihilominus dicendum est, absolute Eua post superbiam in infidelitatem incidisse, id est, credidisse aliquid dictis Dei, & veræ fidei contrarium. Ita docet Augustinus locis citatis, & sequitur Diuus Thomas, & sumitur ex alijs Patribus, qui absolute tribuunt infidelitatem primis hominibus, vt allegatum est, & alios referemus cap. quarto à num. 4. Et hoc sufficienter probatur ex loco Pauli, quia seducti non est aliud, quam induci in errorem, seu falsum iudicium: loquitur autem Paulus non tantum de errore practico, sed etiam de speculatiuo, ait enim, Adam non fuisse deceptum, sed Eua. At verò Adam practice etiam errauit: ergo loquitur Paulus de deceptione per iudicium falsum speculatiuum: ergo si mulier seducta fuit, in errorem est inducta: ille autem error fuit circa materiam fidei, vt manifestum est, quia per illum errorem credit Eua aliquid contrarium dictis Dei, vel aliter, quam a Deo dictum fuerat: in vtroque autem est error contra fidem. Vt, v. g. non solum est hæreticus, qui credit, Christum falsum dixisse, cum dixit: *Hoc est corpus meum*, sed etiam, qui credit, CHRISTVM quidem verum dixisse, tamen non fuisse loquutum in proprio sensu, sed sub aliquo ænigmati: ergo similiter quomodocumque fuerit decepta Eua circa verba Dei, vel circa sensum, quo propriè ab ipso prolata sunt, in materia fidei errauit.

Duobus autem modis intelligi potest, Eua in eam infidelitatem incidisse, vno modo formaliter, & cum pertinacia, ac propria hæresi, alio modo solum materialiter, id est, sine pertinacia, ac propria hæresi. Priorem modum indicant multi Patres, dicentes, credidisse Eua, Deum ex inuidia sibi prohibuisse etiam fructus ligni vite, ac subinde mentitum esse, cum dixit, morituros eos fuisse, si de ligno comederent: nam si hoc credidisset Eua, nulla certè formaliter hæresis cogitari potest: hoc autem modo fuisse Eua deceptam, significat August. dicto lib. 11. Gen. ad litt. cap. vlt. & lib. 2. de Genesi contra Manich. cap. 15. & Chrysost. homil. 16. in Gen. & alij ibidem, & Cyrill. Alexandrinus lib. 3. contra Iulian. §. vbi autem. vbi sic inquit de dæmone: *Vide quod pessimarum doctrinarum fuerit inuentor, non enim dixisse, inquit, illis veritatem vniuersorum Deum, sed mentitum potius, & per inuidiam prohibuisse, ne comederent, vt pote Deos fore scientes, si comederent*. Igitur & ipsam summam, & ineffabilem naturam calumniatus est, & pestilentem doctrinam primis parentibus inmisit. Et hinc Patres interdum indicant, amisisse Eua fidem, peccando, cum tamen fides non nisi per formalem infidelitatem amittatur. Atque ita significat Ambros. Epist. 33. ad Marcellinam fororem, & Tertull. lib. 2. contra Marcionem, cap. 2. quæ sententia probabilis est.

Verum tamen fortasse probabilius dici potest, illam infidelitatem non fuisse cum pertinacia, & formali hæresi. Nam difficile creditu est, Eua statim ad simplicem assertionem serpentis credidisse, Deum mentitum fuisse, & ex inuidia præceptum posuisse, quia hæc non solum sunt contra propriam fidem, sed etiam cōtra rationem naturalem. Vnde D. Thom. in 2. d. 22. q. 1. art. 1. ad 1. de primis hominibus dicit, quod non crediderunt falsum dixisse, hoc enim simpliciter infidelitatis fuisset, sed crediderunt fortè alio modo intelligendum fore metaphorice, vel ad aliquid significandum, dictum. In quibus verbis alludit ad sententiam Augustini supra citatam ex lib. 11. Gen. ad litt. cap. 30. Et augeatur difficultas, quia nec ipse dæmon expressè dixit, Deum fuisse mentitum, aut ex inuidia prohibitionem fecisse: ergo nullum

23

Vera sententia de infidelitate Eua sustinetur & roboratur. Ex Aug. D. Thom. & alijs.

24

Ex Paulis,

24

Infidelitatem Eua fuisse hæresim, probabilis.

25

Probabilius non attigisse ad hæresim. Probat 1.

Probat 2.

nullum est sufficiens argumentum ad iudicandum, id statim Euam credidisse. Vnde Epiphanius hares. 38. cum dixisset, diabolum per mendacium decepisse Euam alia pro alijs dicendo, statim adiungit, *Et amicum suum creatorem ostendens*, dixit, *Eritis sicut dii, scientes bonum & malum*. Quomodo autem amicitias cum Deo fingeret, si mendacij, & inuidie Deum accusaret: significat ergo Epiphanius (vt recte Bellarminus expendit) demonem se finxisse pium expositorem verborum Dei, persuadendo non fuisse intentionem illius prohibere esum boni fructus, & vtilis ad vescendum, sciendumque bonum, & malum, sed in alio sensu, & ob aliam causam illa verba protulisse, & alia multa in favorem huius sententie probabiliter Bellarminus coniecat. Quæ tamen non ita est accipienda, vt credamus, Euam excusari posse ab omni culpa contra præceptum fidei, quia iudicium illud falsum, in quo, decepta fuit, contra fidei doctrinam fuit, & leuiter atque imprudenter illud tulit: ergo saltem ex ignorantia culpabili in ea credulitate peccauit: ergo aliquam culpam contra obligationem fidei commisit. Nihilominus tamen probabiliter excusatur à propria infidelitate, seu hæresi, quia non cum pertinacia errauit, quoniam non animaduertit, fucum illum verborum demonis fuisse contrarium verbo Dei, & testimonio eius. Atque hoc modo conciliantur dicta Patrum, & soluantur rationes dubitandi in principio posita, vt facile consideranti patebit.

Quæ Bellarminus scribit, contra hæresim Galeti, non contra simplicem infidelitatem Euæ.

26. Quæ peccata in conspectu vestra.

Habuit propriam inobedientiam malitiam.

Item gula.

Alias malitias notat Aug. qui tam explicatur.

4. Euæ peccatum scandalum. 5. Excusatio quæ omnino videtur.

Post hæc vero duo præcipua peccata, quæ interiorius in mente Euæ consummata sunt, secutum est tertium per internum etiam desiderium inchoatum, opere vero consummatum, comedendo de ligno vetito. Et hoc significant illa verba, *Vidit mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & illud fructu illius, & comedit*. De quo peccato nihil ferè noui dicendum superest. Nam supra explicando præceptum à Deo impositum primis hominibus, explicatum est, quæ grauis culpa fuerit eius transgressio, tam ex genere suo, quam ex indiuiduo. Declaramus etiam varias malitias, quæ in illo exteriori actu inuentæ sunt, quarum præcipua fuit inobedientia, quæ licet alioquin generalis, & quasi materialis esse soleat, in illo tamen actu propter modum prohibitionis, & præcipuam intentionem prohibentis, formalis, & præcipua fuit. Illi autem coniuncta fuit malitia gulæ propter materiæ qualitatem, & conditionem. Et ita has duas malitias agnoscit in illo actu D. Thomas 2. 2. q. 163. art. 1. ad 1. & 2. August. verò plures alias malitias in illo peccato considerat, vt rapinæ, homicidij sui ipsius, & alias similes, quæ fortasse non secundum proprias species, sed virtute, vel materialiter in eo actu inuentæ sunt, de quibus etiam nonnulla in superioribus diximus. Post hæc vero peccata secutum est grauiissimum peccatum scandali contentum in illis verbis, *dedit viro suo*. Quibus tandem addi potest excusatio peccati, quam adhibuit cum à Deo fuit reprehensa. Sed forte in ea excusatione non fuit mortalitas malitia, vt inferius agentes de peccatis Adæ notabimus.

CAPVT III.

Vtrum initium peccandi in Adamo, fuerit superbia.

1. Dicendum sequitur de peccatis Adæ, & de ordine, ac modo, quo illa commisit. In qua re præcipua questio inter Scholasticos est, an primum Adæ peccatum fuerit superbia. Nam Scotus in 2. d. 21. q. 2. negat primum Adæ peccatum fuisse appetitum excellentiæ, sed illud dicit, fuisse excessum

1. Negat Scotus primum id peccatum fuisse inordinatam af-

amoris erga vxorem, nam plus, quam Deum, illam dilexisse videtur, quando quidem ne illi displiceret Dei mandatum transgressus est. Quæ sententia suaderi potest primò ex verbis ipsius Adæ, nam cum à Deo de peccato suo argueretur, respondit: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi*. Per quæ verba se tacite excusauit, quod amore suæ sociæ ductus petitioni eius cōsentiret, per quam excusationem, vellet, nollet, inordinatum amorem vxoris conuertere, & se excusando accusat, vt dixit August. 14. de Ciuit. cap. 14. in ea verò excusatione solum affectum vxoris, vt primam originem, seu malitiam sui lapsus cognoscit. Quin etiam Deus hoc admittit videtur respondens Adæ, *Quia audisti vocem vxoris tuæ & comidisti, &c.* Per quæ verba nullam aliam priorem culpam in Adamo declarat, aut punit.

Secundò fauet sententiæ August. lib. 11. Gen. ad litt. cap. 42. vbi ait, Adamum non carnis victum/concupiscentia, sed amabili quadam beneuolentia erga vxorem, Deum offendisse. Noli enim (inquit) eam contristare, quam credebat posse sine suo solatio contrahere, si ab eius alienaretur animo, & omnino illa interire discenda. Et adiungit exemplum de Salomone, qui amore mulierum idola colebat, quamuis non crederet illis esse seruendum. Quo exemplo vtitur etiam lib. 14. de Ciuit. cap. 11. dicens, *Adam non tanquam verum loquentem credidisse Euæ, sed sociali necessitudine paruisse*. Et inferius addit, quod Adam sciens ac prudens peccauit, ne vxori displiceret. Sed in excusatione diuine sententiæ, inquit, in eo iustus potuit, vt veniale crederet esse commissum.

Tertiò argumētum ratione Scoti, quia primum peccatum Adæ non fuit ex amore sui: ergo non fuit peccatum superbiæ, nam, vt supponit Scotus, appetitus superbiæ est nimius amor sui. Antecedens probat ex differentia inter Angelum, & hominem, nam Angelus primò intelligit se, & ideo primò potuit peccare per superbiā, nimium amando se: homo autem prius alia obiecta sensibilia intelligit, quam se, & ideo non potuit primò peccare ex nimio amore sui. Vnde vltius concludit, peccasse primò ex nimio amore vxoris, quia non habuit aliud obiectum sensibile quod ad peccandum eum excitaret. Præsertim, quia primum peccatum non poterat esse ex amore proprii commodi, vt præcedens ratio probat: ergo esse debuit ex amore beneuolentiæ alterius personæ, quæ etiam esset obiectum sensibile, tunc autem non erat alia, nisi propria vxoris: ergo peccauit primò Adæ per nimiam beneuolentiam Euæ.

Contraria sententia est D. Thomæ dicta q. 163. art. 2. & communis Theologorum cum Magistro in 2. d. 22. vbi specialiter Agid. q. 2. & Durand. q. 1. Qui omnes affirmant primum Adæ peccatum superbiā fuisse. Et hæc sententia nobis probanda est, quia est conformior Scripturis & sanctis Patribus. Quia verò eius intelligentia, & probatio pendet ex obiecto, quod potuerit Adam primò appetere per superbiā, ideo prius explicandum est, vtrum Adam tale obiectum habuerit, aut habere potuerit. Et quia obiectum huiusmodi per externam tentationem, & suggestionem proponi debuit, ideo sicut in lapsu Euæ fecimus, etiam Adamo explicandus est modus tentationis, & progressus eius, ita enim & de obiecto superbiæ, & de initio, & progressu, quem Adam in peccando habuit, constabit.

Primò ergo suppono, Adam prius quam Euæ tentaretur, nihil peccasse. Hoc per se satis verum est, & ex dictis de initio peccandi ipsius Euæ à fortiori ostendi potest. Existimat autem Caietan. Gen. 3. circa illa verba, *deditque viro suo*, Adam peccasse, antequam mulier illi cibum offerret. Putat enim Euam in præsentia Adæ de cibo com-